

Asiantuntijalausunto
Valtion nuorisoneuvosto

Asia: HE 146/2021 vp Hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2022

Eduskunnan sivistys- ja tiedejaosto on pyytänyt valtion nuorisoneuvostolta asiantuntijalausuntoa aiheesta: HE 146/2021 vp Hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2022.

Teema: Nuorisotyön tilanne ja haasteet ensi vuodelle, mm. nuorten osallisuuden vahvistaminen, työpajatoiminnan ja etsivän nuorisotyön tarve ja resurssit.

Tausta

Valtion talousarvioesityksessä vuodelle 2022 nuorisotyöhön on osoitettu 80,8 miljoonaa euroa. Määrärahoista 46 prosenttia (36,7 milj. €) tulee rahapelitoiminnan tuotoista, joilla avustetaan nuorisoalan järjestöjä ja nuorisokeskuksia sekä kehitetään paikallista ja alueellista nuorisotyötä ja -toimintaa. Lisäksi rahapelitoiminnan tuotoilla tuetaan nuorisotoimialan kehittämistä nuorisoalan osaamiskeskusten, lakisääteisten asiantuntijaelinten ja valtionavustushankkeiden kautta.

Valtion nuorisoneuvosto haluaa lausunnossaan nostaa esiin seuraavat seikat:

Nuorisotyön tilanne ja haasteet ensi vuodelle, mm. nuorten osallisuuden vahvistaminen

Valtion nuorisoneuvoston teettämän selvityksen (2021) mukaan nuorisotoimiala mukautui joustavasti koronakriisin edellyttämiin muutoksiin. Nuorisotyö ja nuorten harrastustoiminta siirtyivät nopeasti digitaalisesti toteutetuksi. Uusien toimintamallien pohjana on ollut pitkäjänteinen digitaalisen nuorisotyön kehittäminen. Nuorisotoimialalla uskotaan, että osin hybriditoiminta jää pysyväksi toimintatavaksi. Nuorisoalan toimijoiden kokemuksen mukaan koronapandemia lisäsi nuorten välistä eriarvoistumista.

Koronapandemia ja siitä johtuneet rajoitukset vaikuttivat heikentävästi nuorten oppimistuloksiin, mielenterveyteen ja ystävyyssuhteisiin. Vaikuttavina tekijöinä ovat olleet esimerkiksi vanhempien sosioekonominen tausta, toimintarajoite, terveydelliset seikat, seksuaalinen suuntautuminen, sukupuoli-identiteetti ja maahanmuuttajatausta. Perheen ja kodin voimavarojen merkitys nuoren hyvinvoinnille on korostunut. Nuorisotyöllä tuetaan nuorten osallisuutta ja yhteisöllisyyttä sekä parannetaan työkykyä ja hyvinvointia. Mahdollisuus harrastaa, saada tukea itsenäistymiseen ja kokea tulevaisuutta kuulluksi ovat erityisen tärkeitä kannattelevia tekijöitä koronapandemiasta palautumisessa.

Valtion nuorisoneuvosto pitää rahapelitoiminnan tuottojen vähenemisen kompensatiota nuorten kannalta tärkeänä toimenpiteenä, joka mahdollistaa nuorisotyön ja -toiminnan jatkumisen nykyisessä laajuudessaan vuonna 2022. Valtion nuorisoneuvosto kantaa kuitenkin huolta nuorisotoimialan rahoituksesta tulevina vuosina. Jos rahapelitoiminnan tuottojen vähenemisen myötä toimialan valtionrahoitukseen kohdistuu merkittäviä leikkauksia, uhkana on, että nuorten palveluista joudutaan karsimaan kohtuuttoman paljon ja osa toiminnoista loppuu kokonaan. Leikkaukset olisivat erityisen haitallisia tilanteessa, jossa nuorille suunnattujen palvelujen järjestämiseen kohdistuu epävarmuutta myös paikallisella tasolla kuntatalouden heikentymisen ja rakenteellisten uudistusten myötä. Lisäksi rahapelitoiminnan tuottojen väheneminen vaikuttaa nuoriin myös STEA:n avustusten mahdollisen pienenemisen kautta.

Nuorisoalan toimijat kaipaavat pitkäjänteisyyttä ja ennustettavuutta alan rahoitukseen. Valtion nuorisoneuvosto pitää tärkeänä, että ehdotus uudesta rahoitusmallista rahapelitoiminnan tuotoista rahoitetuille edunsaajille valmistuu aikataulussa, ja että hallitus valmistelisi ja päättäisi uudesta rahoitusmallista mahdollisimman pian.

23.11.2021 VN/2090/2020

Työpajatoiminnan ja etsivän nuorisotyön tarve ja resurssit

Työpajatoiminta ja etsivä nuorisotyö tukevat hallitusohjelman tavoitteita nuorten syrjäytymisen vähentämiseksi. Nuorten työpajatoiminnan sekä etsivän nuorisotyön vaikuttavuutta ovat selvittäneet Valtiontalouden tarkastusvirasto (2020) sekä Nuorisotutkimusseura (2020). Työpajatoiminta tukee työn ja koulutuksen ulkopuolella olevien nuorten työ- ja toimintakykyä kohti opintoja sekä työmarkkinoita. Etsivä nuorisotyö puolestaan löytää ja ohjaa palveluiden piiriin nuoria, jotka eivät välttämättä niitä muutoin löytäisi. Selvitysten mukaan toiminnot tuottavat yhteiskunnalle kustannussäästöjä ja niihin kannattaa resursoida.

Nuorten näkökulmasta molemmat työmuodot ovat helposti saavutettavia: työpajatoimintaa kattaa yli 90 prosenttia kunnista ja etsivää nuorisotyötä toteutetaan kaikissa kunnissa. Vuonna 2020 etsivä nuorisotyö ja työpajatoiminta tukivat yhteensä 32 679 nuorta. Osa nuorista jää kuitenkin työpajapalveluiden ulkopuolelle terveydellisistä syistä, pajan tilanpuutteen tai vähäisen henkilökunnan määrän vuoksi. Koronakriisin myötä tarve etsivälle nuorisotyölle ja työpajatoiminnalle on kasvanut entisestään. Samanaikaisesti nuoret tarvitsevat tukea entistä haasteellisempiin ja moninaisempiin tilanteisiin.

Valtion nuorisoneuvosto pitää tarkoituksenmukaisena, että etsivän nuorisotyön rahoitus on siirretty budjettivaroihin. Rahoituksen läpinäkyvyyden ja ennakoitavuuden lisäämiseksi talousarvion momenttikohtiin sisältyvät eri toiminnot ja niihin kohdennettu rahoitus tulee kuitenkin olla eriteltynä selvemmin. Etsivää nuorisotyötä ja työpajatoimintaa tulee hallitusohjelman mukaisesti vahvistaa. Esimerkiksi koronakriisin aikana etsivään nuorisotyöhön myönnettiin lisäävustusta, jonka myötä pystyttiin palkkaamaan 50 uutta etsivää nuorisotyöntekijää. Heidän palkkauksen jatko tulee varmistaa. Työpajojen valtionavustuksen määrää tulee nostaa suhteessa valtionapukelpoisten organisaatioiden määrän kasvuun.

Helsingissä 23.11.2021

Valtion nuorisoneuvoston puolesta

Elina Peltonen
vs. suunnittelija